

Силабус навчальної дисципліни
«Експертиза творів
образотворчого
мистецтва: графіка»
назва дисципліни

Спеціальність: 023 Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація
Галузь знань: 02 Культура і мистецтво

Рівень вищої освіти	Перший (Бакалавр) рівень вищої освіти
Статус дисципліни відповідно до навчального плану	<u>Обов'язковий компонент освітньо-професійної програми</u>
Курс Семестр	4 курс 7 семестр
Семестровий контроль	Іспит – 7 семестр
Обсяг дисципліни: кредити ЄКТС/ кількість годин	6 кредитів ЄКТС/180 годин (аудиторних 64: 32 лекційних, 32 семестрових, / 116 самостійної роб.)
Мова викладання	Українська
Що буде вивчатися (предмет навчання,)	Дисципліна базується на знаннях, спільних для курсів фахових дисциплін: «Вступ до мистецтвознавства», «Аналіз творів мистецтва», «Основи іконографії», «Техніки і технології художніх матеріалів», «Технологічна експертиза творів мистецтва», «Експертиза творів образотворчого мистецтва: живопис», «Міфологія в образотворчому мистецтві», «Історія українського мистецтва», «Історія мистецтва Візантії та європейського Середньовіччя», «Історія мистецтва Італійського Ренесансу», «Історія мистецтва Північного Відродження», «Історія мистецтва Західної Європи».
Чому це цікаво/потрібно вивчати (мета, завдання)	<p>Об'єктами вивчення є технічні та стилістичні особливості творів графіки. Історико-хронологічний та порівняльно-хронологічний принципи використовуються у навчальному процесі предмету.</p> <p>Мета дисципліни – набуття теоретичних знань з історії розвитку, технічних та стилістичних особливостей творів графіки, формування у здобувачів критеріїв наукового підходу до питань дослідження, атрибуції та експертизи творів графіки, формування практичних навичок з мистецтвознавчої та технічної експертизи творів графічного мистецтва.</p> <p>створення комплексу теоретичних знань з історії світового мистецтва та формування практичних навичок з аналізу творів різних регіонів та епох, ознайомлення здобувачів з кращими творами мистецтва, створення візуального ряду, що відіграє важливу роль у набутті студентами професіоналізму та навичок мистецтвознавця-експерта.</p> <p>Завдання дисципліни:</p> <ul style="list-style-type: none"> - формування теоретичних знань з історії графічного мистецтва; - вивчення специфіки створення художнього образу, ролі у

	<p>цьому процесі художніх засобів та формальних прийомів;</p> <ul style="list-style-type: none"> - - засвоєння необхідної термінології, основних мистецтвознавчих понять та дефініцій; - - формування знань щодо матеріалів та технології виготовлення творів графіки на різних етапах розвитку цього виду образотворчого мистецтва; - - формування знань щодо основних методів та методики експертизи графічних творів; - - формування практичних навичок з аналізу стилістики, вміння за формальними ознаками визначати приналежність твору до певної історичної доби та регіону; - - формування вміння визначати мистецьку цінність твору; - - формування навичок роботи з різними джерелами інформації, вміння верифікувати отриману інформацію; - - формування практичних навичок та умінь з аналізу графічних творів різних стилів та напрямів, визначення стилістичної та регіональної приналежності творів; - - формування практичних навичок та умінь зі складання експертного висновку.
<p>Пререквізити (попередні компетентності, необхідні для вивчення дисципліни)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - знання відомостей про розвиток світового та українського мистецтва, що дозволяє визначати спільні риси та відмінності творів графічного мистецтва різних стилів; - знання соціокультурних чинників та особливостей історичної доби, що впливають на формування стилістики та специфічних рис мистецтва різних періодів, принципи художнього вирішення творів; - знання техніки виконання творів графіки; - вміння визначати час створення окремих робіт, розуміти їхні стилістичні особливості; - вміння здійснити атрибуцію творів графіки. - Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва і реставрації, а також експертизи творів мистецтва або у процесі навчання, що передбачає застосування системи інтегрованих знань з теорії, історії мистецтва та експертизи, спрямованих на розвиток здатності особистості до креативної самореалізації у сфері мистецтвознавчої експертизи та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
<p>Пореквізити (компетентності, отримані після вивчення дисципліни)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. - Здатність і готовність до особистого розвитку, бажання досягати успіху. - Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. - Здатність застосовувати на практиці знання, навички та уміння, набуті у результаті дослідницької роботи. - Навички використання інформаційно-комунікаційних технологій для пошуку, оброблення, аналізу інформації з різних джерел та прийняття рішень на основі аналізу отриманої

	<p>інформації.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Здатність адаптуватися до нових ситуацій у професійній діяльності. - Уміння аргументувати власну позицію.
<p>Чому можна навчитися (результати навчання)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - - Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності розвитку образотворчого та декоративного мистецтва, усвідомлювати його художньо-естетичну природу. - Здатність володіти основними класичними і сучасними категоріями та концепціями мистецтвознавчої науки. - Здатність володіти знанням базової мистецтвознавчої, експертної, методичної літератури. - Здатність демонструвати достатньо високий рівень експертної майстерності та спроможність до її вдосконалення через застосування відповідних практичних і лабораторних методик. - Здатність здійснювати експертну діяльність на базі професійних знань, мистецтвознавчих та практичних камеральних і лабораторних досліджень. - Здатність інтегрувати професійні знання та навички і використовувати їх в інтерпретації художнього образу в експертній діяльності. - Здатність оперувати професійною термінологією в сфері фахової діяльності мистецтвознавця-експерта. - Здатність збирати, аналізувати та синтезувати мистецтвознавчу інформацію та дані із суміжних галузей науки і застосовувати її при проведенні експертизи. - Здатність застосовувати традиційні та альтернативні інноваційні технології в процесі експертної діяльності та мистецтвознавчої експертизи. - Здатність сприймати новітні концепції у сфері мистецтвознавчої експертизи та свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими засадами діяльності експерта. - Здатність до здійснення мистецтвознавчих досліджень. - Здатність аналізувати мистецькі явища та процеси, володіти науково-аналітичним апаратом та визначати методологію дослідження. - Здатність знаходити, критично оцінювати, систематизувати, інтерпретувати і використовувати отриману інформацію у мистецтвознавчій діяльності.
<p>Критерії оцінювання (екзаменаційна політика)</p>	<p>Оцінювання навчання здобувача вищої освіти здійснюється за 100-бальною системою. Загальну кількість балів здобувача вищої освіти формують семестрові бали, отримані з усіх тем змістових розділів, презентації тощо; бали, отримані за виконання самостійного завдання, а також бали, які отримані за підсумкову роботу (екзамен). Контроль знань здійснюється у формі усного або письмового опитування (тестування), діалогового спілкування, презентації результатів виконаних здобувачами завдань та досліджень, виступів на наукових конференціях.</p> <p>Враховується також активність здобувача під час обговорення навчальних тем та виконання практичних завдань.</p>

<p>Як можна користуватися набутими знаннями і вміннями (компетентності)</p>	<p>-Здатність знаходити, критично оцінювати, систематизувати, інтерпретувати і використовувати отриману інформацію у мистецтвознавчій діяльності</p> <p>- Здатність аналізувати мистецькі явища та процеси, володіти науково-аналітичним апаратом та визначати методологію дослідження.</p>
<p>Навчальна логістика</p>	<p>Кожен змістовий розділ включає в себе лекції, семінари, самостійну роботу здобувачів, які завершуються контролем рівня засвоєння якості програмного матеріалу відповідної частини курсу</p> <p>Структура навчального курсу:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Основи експертизи твору графічного мистецтва. - Законодавче забезпечення експертної діяльності. - Рисунок, його різновиди, розмаїття технік виконання. Еволюція технік виконання рисунку. Особливості здійснення експертизи рисунку. - Основи для виконання рисунка (дерево, кераміка, папірус, пергамент, папір). - Матеріали для виконання рисунка (штифт, грифель, перо, пензель, «м'які» матеріали). - Папір: історія використання та особливості. - Пігменти. - Експертиза друкованої графіки - Друкована графіка, її різновиди, особливості експертизи. - Різновиди високого друку (ксилографія, лінорит). - Різновиди глибокого друку (різцева гравюра, офорт, суха голка, м'який лак, акватинта). - Різновиди пласкої гравюри (літографія). - Особливості атрибуції сучасної графіки. - Експертиза промислової графіки - Плакат, специфіка його атрибуції. - Експертиза книги та книжкової графіки. - Експертиза промислової графіки. - Складання експертного висновку. <p>Форми навчання: Денна, заочна, дистанційна.</p> <p>Види занять: Лекція, практичне заняття, самостійна робота.</p>
<p>Інформаційне забезпечення з фонду та репозитарію НАКККІМ</p>	<p>Рекомендована література та інформаційні ресурси</p> <p>Основна: (Базова)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методика мистецтвознавчої експертизи (загальна частина) / [Новікова К.В., Міщенко І.І., Солодовников І.В. та ін.]. К.: ДНДЕКЦ МВС України, 2019. 73 с. 2. Дадькин А. В. Определениеи датировка бумаги русских кириллических книг XV—XX вв. Методические рекомендации / 2-е изд., под ред. И. В. Поздеевой. http://www.rpravda.uniyar.ac.ru/book/dating.pdf 3. Изучение и инвентарное описание старопечатных изданий: метод. реком. Киев, 1989. 56 с. 4. Пушкар Н.Ю., Корецька О.П. Науковий опис предметів

	<p>Документального фонду: книг, документів, фото (відбитків і негативів). Методичні рекомендації. Луцьк, 2013.</p> <p>5. Очерки по истории и технике гравюры. В 14-ти тетрадях. М.: Изобразительное искусство, 1987.</p> <p>6. Індутний В. Оцінка пам'яток культури. – К.: СПД Моляр С.В., 2009.</p> <p>7. Виппер Б. Введение в историческое изучение искусства. 2-е изд., испр. и доп. М.: Изобразительное искусство, 1985. 288 с.</p> <p>8. Ничкало С. А. Мистецтвознавство: Короткий тлумачний словник. К.: Либідь, 1999. 208 с.</p> <p>9. Пам'ятки книжкового мистецтва. Каталог стародруків, виданих на Україні: В 3 т. Львів, 1981–1984.</p> <p>Додаткова:</p> <p>1. Про затвердження Інструкції про порядок визначення оціночної та страхової вартості пам'яток Музейного фонду України. Наказ Міністерства культури і мистецтв України 13.07.98 N 325.</p> <p>2. Про затвердження переліків рекомендованої науково-технічної та довідкової літератури, що використовується під час проведення судових експертиз. Наказ Міністерства юстиції України. 30.07.2010 N 1722/5.</p> <p>3. Проблеми українського термінологічного словникарства в мистецтвознавстві й етнології: Наук. зб. пам'яті Миколи Трохименка. Т. 1 / відп. ред. М. Селівачов. К.: Редакція вісника "Ант", 2002. 264 с.</p> <p>Додаткові інформаційні ресурси (інтернет-ресурси):</p> <p>1. http://www.nbu.gov.ua/ сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.</p> <p>2. http://library.nakkim.edu.ua/ електронний каталог бібліотеки Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв</p> <p>3. http://elib.nplu.org/ електронна бібліотека «Культура України»</p> <p>4. http://kultura.ho.ua/books_ku.htm – Культурологічна бібліотека</p> <p>5. http://informatic10.at.ua/index/informacijni_sistemi_ta_tekhnologiji/0-29</p> <p>6. https://scholar.google.ru/</p> <p>7. https://orcid.org</p> <p>8. https://www.scopus.com</p> <p>9. https://dakkim.academia.edu/</p>
Локація та матеріально-технічне забезпечення	Проведення лекційних та семінарських занять з дисципліни забезпечується матеріально-технічною базою (базова аудиторія - № 201, корп.18, НАКККиМ), навчально-методичною документацією та матеріалами.
Кафедра	Мистецтвознавчої експертизи
Інститут	Інститут практичної культурології та арт-менеджменту

Інформація про науково-педагогічного працівника (з фото)

Борисенко Марія – художниця-реставраторка, старша викладачка кафедри мистецтвознавчої експертизи Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Членкиня Міжнародної Ради музеїв ICOM України та Національної спілки художників України.

Освіта: Київський національний університет технологій та дизайну за спеціальностями «Мистецтво» (2003 р.) та «Дизайн» (2004 р.), Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв за спеціальністю «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» (2021 р.)

Навчання закордоном:

- 2016 р. Навчання в Академії Культурного Адміністрування м. Пекін, Китай. За темою: «Консервація та розкопки об'єктів культурного надбання.» сертифікат №16A0813027, відзначена листом-подякою за плідну роботу від 12.07.2016 р.
  - 2017 р. Стажування. Реставраційний центр ім. П. Гудінаса, м. Вільнюс, Литва. Стажувалась як художник-реставратор металу у відділі реставрації археологічного металу сертифікат R №-103/226
  - 2017 р. Стажування. Реставраційний центр ім. П. Гудінаса, м. Вільнюс, Литва. Стажувалась як художник-реставратор графічних творів у відділі реставрації творів графіки, сертифікат R 102/225.
  - 2018 р. Навчання в Міжнародному Навчальному Центрі для Консерваторів, Пекін, Китай, під керівництвом спеціалістів з США, Великої Британії, Італії, Китаю. Тема: «Науковий підхід в консервації пам'яток на паперовій основі та фотографії» сертифікат міжнародної відповідності REF:IC-ITCC(IV)/2018/023.
  - 2019 р. Навчання в Токійському Національно-Дослідницькому інституті Культурного Надбання. Токіо, Японія. Тема: «Консервація японського паперу». Сертифікат від 27.09.2019р.
  - 2020 р. Навчання в департаменті консервації в Національній Галереї Праги за направленням реставрація творів на паперовій основі. Прага, Чеська Республіка.
  - 2021 р. Навчання за підтримки МАГАТЕ, тема підвищення кваліфікації присвячена використанню радіаційних технологій для збереження культурного надбання «Regional Workshop on Radiation Technologies for Cultural Heritage Preservation». Гренобль, Франція.
- Авторка (співавторка) понад 50 друкованих праць (у т.ч. наукових статей, науково-популярних праць, навчального посібника)

Оригінальність навчальної дисципліни (при наявності). Політика академічної доброчесності

Навчальна дисципліна розроблена на основі наукового і практичного досвіду провідних вітчизняних та закордонних науковців, на основі аналізу самостійної науково-дослідної діяльності студентів НАКККіМ, підготовки ними магістерських кваліфікаційних праць.

Всі учасники освітнього процесу дотримуються політики доброчесності і сприяють функціонуванню ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату.

Лінк на дисципліну

Програма розміщена на сторінці кафедри мистецтвознавчої експертизи <https://nakkkim.edu.ua/instituti/instituti-institut-praktichnoji-kulturologiji-ta-art-menedzhmentu/kafedra-mistetstvoznavchoji-ekspertizi>

